

FŐVÁROSI ÍTÉLTÁBLA
BŰNTETŐ KOLLÉGIUMÁNAK VEZETŐJE
1055 Budapest V., Markó utca 16.
Telefon: 268-4813

1/2011. (IV.4.) BK vélemény

Amennyiben a bíróság elrendeli a tanú személyi adatainak a zárt kezelését, akkor a tanú neve helyett a személyi adatait tartalmazó zárt borítékon kell megjelölni az azonosítására szolgáló sorszámot. Ugyanezt a tanút mindig ugyanazon sorszámmal szükséges jelölni, azonosítani (Be. 96. § (1) bekezdés).

I n d o k o l á s

1994. évi XCII. törvény 3. §-a ,amely 1973. évi I. törvény számos rendelkezését módosította, az alábbi indokolással iktatta be a törvényi módosításokat:

„Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv (a továbbiakban: Egyezmény) 1992. november 5-én a Magyar Köztársaságra nézve hatályba lépett.

Az Egyezmény megerősítése azt a kötelezettséget rója a Magyar Köztársaság törvényhozására és jogalkalmazó szerveire, hogy gondoskodjanak a magyar jog és az Európai Emberi Jogi Bizottságnak és Bíróságnak az Egyezmény rendelkezéseit alkalmazó és értelmező gyakorlatának összhangjáról.

Az Egyezménnyel való összhang esetenként jogalkotás nélkül, a jogalkalmazás megváltoztatásával is megteremthető. Vannak ugyanakkor olyan területek, ahol az Egyezménynek megfelelő joggyakorlat csak törvényhozás útján, a hatályos jogszabályok módosításával, illetve kiegészítésével alakítható ki. A Javaslat mindennek előtt ezeket a szükséges módosításokat és kiegészítéseket tartalmazza.

A Javaslatban szerepelnek ugyanakkor olyan rendelkezések is, amelyek nem állnak közvetlen kapcsolatban az Egyezmény előírásaival. Ezek a rendelkezések az 1973. évi I. tv. (a továbbiakban: Be.) előírásait a már hatályba lépett egyéb jogszabályokhoz igazítják és felszámolják a gyakorlatban esetenként megfigyelhető következetlenséget, bizonytalanságot. Felvételüket az Egyezménnyel való összhangot biztosítani hivatott Javaslatba az indokolja, hogy valamennyi kapcsolódik az Egyezményben biztosított valamely emberi joghoz.”

A Be. 63.§-ának rendelkezéseit az alábbiak szerint módosította.

A Be. 63. §-a a következő (5)-(6) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A hatóság a tanú kérelmére vagy hivatalból elrendelheti, hogy a tanúnak az (1) bekezdésben írt személyi adatait - a nevén kívül - az ügy iratainál elkülönítve, zártan kezeljék. Ebben az esetben az ügy egyéb irataiban a tanú zártan kezelt adatait csak a hatóságnak az ügyben eljáró tagja tekintheti meg.

(6) Ha a hatóság elrendeli a tanú személyi adatainak zártan történő kezelését, a hatóság a kihallgatás kezdetén a tanú személyazonosságát az azonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg.”

Az első szabályozás értelmében a zárt adatkezelés nem foglalja magában a tanú nevének anonimitását. Arra adott lehetőséget a törvényalkotó, hogy a tanú személyi adatai ne kerüljenek nyilvánosságra. A zárt adatkezelés azonban nem kötelező erejű, hanem a bíróság mérlegelésétől függ, hogy biztosítja-e a jogosult számára.

Ezt követően az 1998. évi LXXXVIII. Tv. 8. §-a módosította a Be. 63.§-ának (5) bekezdését és 1999. március 1 napjával a fenti szabályozás az alábbiak szerint változott:

(5) A hatóság a tanú kérelmére vagy hivatalból elrendelheti, hogy a tanúnak az (1) bekezdésben felsorolt személyi adatait - a nevén kívül - elkülönítve, zártan kezeljék. Kivételesen indokolt esetben a tanú nevének zárt kezelése is elrendelhető. Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság tekintheti meg. Az elkülönített, zártan kezelt iratról az iratok között olyan másolatot kell elhelyezni, amely a tanú zártan kezelt adatait nem tartalmazza.

Ekkor már a törvényalkotó azt is rögzítette, hogy” kivételesen indokolt esetben a tanú nevének zárt kezelése is elrendelhető.”

A 2003. július 1. napjától hatályba lépő 1998. évi XIX. tv. a tanú személyi adatainak zárt kezelésére vonatkozó szabályozást az alábbiak szerint modifikálta:

A tanú személyi adatainak zárt kezelése

96. § (1) A tanú, illetve az érdekében eljáró ügyvéd kérelmére vagy hivatalból elrendelhető, hogy a tanú személyi adatait [85. § (2) bek.] - a nevén kívül - elkülönítve, zártan kezeljék. Kivételesen indokolt esetben a tanú nevének zárt kezelése is elrendelhető. Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tekintheti meg.

(2) Ha a tanú személyi adatainak zárt kezelését rendelték el, a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság tagja a tanú személyazonosságát az azonosítására alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg.

Az új Büntetőeljárás törvény beiktatta **a tanú érdekében eljáró ügyvéd fogalmát** és így ezen eljárási résztvevő számára is lehetővé tette, hogy **a tanú személyi adatainak zárt kezelését kérje.**

A szabályozás változatlan abban a tekintetben, hogy csak kivételesen engedi meg, hogy a tanú nevének zárt kezelése megvalósuljon.

A 2002. évi I. törvény, pedig az alábbiak szerint módosította a tanú személyi adatainak zárt kezelésére vonatkozó szabályokat.

96. § (1) A tanú, illetőleg az érdekében eljáró ügyvéd kérelmére vagy hivatalból elrendelhető, hogy a tanú személyi adatait [85. § (2) bek.] - a nevéen kívül - az iratok között elkülönítve, zártan kezeljék. Kivételesen indokolt esetben a tanú nevének zárt kezelése is elrendelhető. Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tekintheti meg.

(2) Ha a tanú személyi adatainak zárt kezelését rendelték el, ettől kezdve

a) az eljárást folytató bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság biztosítja, hogy a tanú zártan kezelt adatai az eljárás egyéb adataiból ne váljanak megismerhetővé,

b) a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a tanú személyazonosságát az azonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg,

c) a személyi adatok zárt kezelésének megszüntetésére csak a tanú beleegyezésével kerülhet sor.

(3) A tanú személyi adatai zárt kezelésének elrendelésétől kezdve a büntetőeljárásban részt vevőknek a tanú személyi adatait tartalmazó iratról olyan másolat adható, amely a tanú személyi adatait nem tartalmazza.

Ez a szabályozás 2010. XII. 31.-ig volt hatályban.

Az Alkotmánybíróság a 104/2010. (VI. 10.) AB határozatban az alábbi rendelkezést hozta:

*Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében meghatározott, a személyes adatok védelméhez való jognak megfelelően a büntetőeljárásban a tanúnak - a tanúvédelmi rendszeren belül érvényesülő - **információs önrendelkezési joga körébe tartozik**, hogy személyi adatainak zárt kezelését kérje. Nincs olyan alkotmányos indok vagy cél, amely miatt a nyomozó hatóságot, az ügyészt, valamint a bíróságot fel kell arra jogosítani, hogy - vizsgálva a tanú fenyegetettségének objektív alapjait és mérlegelve a teljesíthetőséget - a kérelmet megtagadja. Erre tekintettel a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 96. § (1) bekezdése **alkotmányellenes**, így azt az Alkotmánybíróság 2010. december 31. napjával megsemmisíti.*

Az Alkotmánybíróság határozatában a tanú információs önrendelkezési jogának érvényre juttatása miatt semmisítette meg a Be. 96.§ (1) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ezért a törvényalkotónak is módosítania kellett a Be. 96. §-ra vonatkozó szabályozást.

2011. január 1. napjától az alábbi szabályozás hatályos:

A tanú személyi adatainak zárt kezelése

96. § (1) *A bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság hivatalból elrendelheti, illetve a tanú, vagy az érdekében eljáró ügyvéd kérelmére elrendeli, hogy a tanú személyi adatait [85. § (2) bekezdés]¹ az iratok között elkülönítve, zártan kezeljék.*

Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tekintheti meg.

Az új, jelenleg hatályos szabályozás értelmében már nem egy törvényi, a hatóság hatáskörébe tartozó mérlegelési lehetőség a tanú személyi adatai zárt kezelésének az elrendelése. Abban az esetben, ha azt a tanú kéri vagy az érdekében eljáró ügyvéd kéri, akkor mindkét eljárási résztvevő kérelmére a hatóságnak el kell rendelnie a tanú személyi adatainak zárt kezelését.

A szabályozás másik újdonsága, hogy a zárt adatkezelés egyben a tanú nevének az anonimitását is jelenti.

Ezt a megállapítást támasztja alá a 2010. évi CLI. törvény 24.§-hoz fűzött indokolás is.

A 24. §-hoz

*A törvény a 104/2010. (VI. 10.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően úgy rendelkezik, hogy erre vonatkozó kérelem esetén az eljáró bíróság, ügyész, illetve nyomozó hatóság a tanú személyi **adatainak (ide értve nevét is) zárt** kezelését köteles elrendelni, azt nem mérlegelheti.*

A Be. 85. § (2) bekezdése értelmében a tanú személyi adatai magában foglalja a tanú:

- *nevét*
- *a születési idejét és helyét,*
- *anyja nevét,*
- *a lakóhelyének és tartózkodási helyének címét,*
- *a foglalkozását,*
- *a személyazonosító okmány számát is.*

A nyelvtani és visszautaló, rendszertani értelmezés egybevetése alapján megállapítható, hogy **2011. január 1.-jét követően**, amennyiben a tanú kihallgatására

kerül sor és a tanú vagy a tanú érdekében eljáró ügyvéd a tanú személyi adatainak a zárt kezelését kéri, akkor annak elrendelése egyrészt kötelező, másrészt ez a rendelkezés azt is jelenti, hogy a tanú neve sem tüntethető fel, hanem sorszámmal kell ellátni a tanúkat.

Az adatkezelésre az eljárási törvény, illetve annak végrehajtását szolgáló 14/2002.(VIII.1.) IM rendelet 41. §-a állapítja meg az alábbiak szerint.

A TANÚ VÉDELME NEK ÜGYVITELI SZABÁLYAI

A tanú személyi adatainak zárt kezelése

41. § (1) *A tanú zártan kezelendő adatait, valamint a zárt adatot tartalmazó iratot az iratborítóban lévő iratok között személyenként elkülönített, zárt, lepecsételt és a bíróság körbélyegző lenyomatával ellátott borítékban kell elhelyezni. Az iratborítón, a zárt adatot tartalmazó borítékon és a lajstromban fel kell tüntetni a zárt adatkezelés tényét.*

(2) A zárt adatot tartalmazó iratról olyan másolatot kell készíteni és az iratok között elhelyezni, amely nem tartalmazza a zárt adatot. A zárt adat megismerésére nem jogosult személy részére felvilágosítás céljára (8-12. §) ezt a másolatot kell felhasználni; az iratbetekintés során a zárt adatot tartalmazó borítékot az iratok közül ki kell emelni.

(3) A zárt adatot tartalmazó borítékot a bíró, a jogorvoslati kérelmet elbíráló bíró vagy a bírói utasítást teljesítő személy nyithatja fel, ha az adat megismerése eljárási cselekmény foganatosításához szükséges. A zárt adat megismerésére jogosult más személy kérésére a bíró vagy az iroda nyitja fel a borítékot. A felnyitás tényét, okát és időpontját a zárt adatot tartalmazó borítékra fel kell jegyezni, és a továbbiakban az (1) bekezdés szerint kell eljárni.

Kérdésként merül fel, hogy amennyiben a tanú a tárgyaláson 2011. január 1-jét követően a személyi adatainak zárt kezelését kéri a bíróságtól, azonban korábban nem élt ezzel a lehetőséggel, akkor miként szükséges a bíróságnak e törvényi rendelkezésnek eleget tenni.

A 2010. évi CLXI. törvény egyáltalán nem tartalmaz átmeneti rendelkezést a fenti módosításokra vonatkozóan. A Be. 605. § (2) bekezdése értelmében pedig a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt a törvény másként szabályozza.

A Be. 96. § (1) bekezdését az Alkotmánybíróság a 104/2010. (VI.10.) számú határozatával 2010. december 31. napjával megsemmisítette, így álláspontom szerint, ha 2011. január 1-jét követően kéri a tanú a személyi adatainak a zárt kezelését, akkor visszamenőleg nem kell eleget tenni a zárt adatkezelés új szabályainak, vagyis a nyomozati, az első- és a másodfokú eljárás során keletkezett személyi adatokat (tanú)

nem kell zártan kezelni. A büntetőeljárás törvény rendelkezéseit ugyanis – eltérő szabályozás hiányában – ex nunc kell alkalmazni.

Budapest, 2011. április 4.

Dr. Czine Ágnes